

เทศน์เช้า วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาเราไปวัดเช้าใหม่เรามีพิธีกรรม พอมีพิธีกรรมนั้นเป็นศาสนพิธี เราว่าสิ่งนั้นเป็นวัด แต่เรามาวัดป่า เห็นใหม่ มาวัดป่ามันไม่มีพิธีกรรม พอไม่มีพิธีกรรมเราเข้าใจว่าเราไม่ได้ไปวัด หรือเราไปวัดแล้วเราทำบุญไม่สมบูรณ์

ความสมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์มันอยู่ที่เจตนา ถ้าเจตนา เห็นใหม่ คุณิเวลาทำบุญของเรา ถ้าจิตใจเราเป็นบุญกุศลนะมันคุณค้ำ มันมีความสุขใจ แต่ถ้าเราทำบุญของเราแล้วเราสงสัย ในใจเรามันมีอะไรขวางหัวใจอยู่ แต่ถ้าเจตนาของเราสะอาดบริสุทธิ์ เจตนาของเราดี เราทำปฎิภาห ผู้ให้ให้ด้วยความบริสุทธิ์ ผู้รับรับด้วยความบริสุทธิ์ อันนั้นเป็นบุญกุศล

แต่พิธีกรรมก็เป็นพิธีกรรม ทีนี้เวลาคนรุ่นนี้ เห็นใหม่ เราเป็นประเพณีวัฒนธรรม เราทำจนเคยชิน พอทำจนเคยชิน ทีนี้เวลาทางวิทยาศาสตร์เขาพิสูจน์ใจ เด็กรุ่นใหม่เขาบอกตอนนี้เขาไม่นับถือศาสนาอะไรเลย เขาไม่นับถือศาสนา เพราะศาสนาพิสูจน์ไม่ได้ เขานับถือวิทยาศาสตร์ เขานับถือความรู้สึกของเขา

อันนั้นคือความเห็นของเขานะ ความเห็นของเขาเพราะอะไร? เพราะว่าเขามองด้วยวัตถุ เขามองด้วยความเป็นโลก เขาไม่ได้คิดถึงความเป็นจริง ถ้าความเป็นจริง เพราะมันไม่ได้พิสูจน์นะ อย่างเช่นเราไปคุ้นชินกับสิ่งใด เราคุ้นชินสิ่งใดสิ่งนั้นจะไม่ค่อยมีคุณค่า แต่ถ้าเราไม่คุ้นชินนะ เราพิสูจน์ของเรา สิ่งนั้นจะมีคุณค่ามาก

ทีนี้เวลาพูดถึงว่าไม่นับถือศาสนาใด ไม่นับถือศาสนาใด เพราะศาสนานี้มันเหมือนกับ คุณิเราทำบุญเสียสละไปแล้วมันได้สิ่งใดมา เวลาคนน้ำใจเขาไม่เห็นนะ เวลาคนทุกข์คนยากแล้วมีคนช่วยเหลือเจือจานเรา เราจะซึ่งบุญคุณเขาไปตลอดชีวิตนะ นั่นเวลาเราทุกข์เรายาก

เวลาทุกข์ยาก คนที่เขาช่วยเหลือเจือจานเราเพราะอะไรล่ะ? เพราะว่าเราเคยทำสิ่งใดของเรามา ทำไมเขาเห็นแล้วเขามีความเมตตากับเรา แต่เวลาเราทุกข์เรายาก เราต้องทุกข์ทนเจ็บใจ เราต้องปากกัดตีนถีบของเราไป เราต้องกระเสือกกระสนของเราไปเอง เห็นไหม นี่คนเราสร้างมาแตกต่างกัน ถ้าความสร้างมาแตกต่างกัน จริตนิสัยก็แตกต่างกัน ความแตกต่างกัน การพิสูจน์ตรวจสอบมันอยู่ที่ความหยาบความละเอียด ถ้าความหยาบความละเอียดคนะมันพิสูจน์ได้

มันพิสูจน์ เห็นไหม ในเมื่อสิ่งที่เป็นนามธรรมมันขัดแย้งในหัวใจเรามหาศาล สิ่งที่ขัดแย้งในหัวใจนะ เราจะไม่มีสิ่งใดพอใจเราเลย ถ้าเราจะตอบสนองหัวใจเราให้มีความพอใจ เราจะตอบสนองด้วยโลกนี้ทั้งใบมันก็ไม่พอใจ ใจมันคิดจินตนาการของมันไปไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าไม่มีที่สิ้นสุด เราจะเอาอะไรตอบสนองมัน แต่ถ้าเรามีศีลของเรา เรามีความปกติของใจใช่ไหม สิ่งนี้จะตอบสนองมัน

นี่ถมทะเล เขาว่าทะเลถมไม่เต็ม แต่ทางวิทยาศาสตร์มันยังถมเต็มได้นะ แต่ถมค้นหาความทะยานอยากในใจมันถมไม่เต็มยิ่งกว่านั้นอีก.. นี่พูดถึงถ้าเขาตรวจสอบใจเขาพิสูจน์กันว่าไม่นับถือศาสนาสิ่งใดๆ เลย เขาว่าเขาเซ็ดหน้าชูตาของเขา เขาเห็นเราไปวัดไปวา เขาเห็นเราเชื่อประเพณีวัฒนธรรมนะ เขาว่าเป็นคนครี คนล้ำสมัย คนไม่มีเหตุผล เหตุผลพิสูจน์ไม่ได้

ยิ่งเวลาพิสูจน์ นี่เวลาอ่านหนังสือไฟแดง เห็นไหม เขาบอกว่า

“เวลากราบพระอย่าไปดูหลังพระนะ”

เพราะเวลาไปดูหลังพระ เขาเขียนว่า “พวกเอ็งกราบอิฐ หิน ทราบ ปูนทำไม?”

นี่ใจด้วยความคิดเป็นวิทยาศาสตร์ใช่ไหม? แต่ถ้าเราเป็นธรรม เห็นไหม หลวงตาท่านบอกว่า

“เวลาเรากราบพระนี่ถึงพระไหม? ถ้ากราบพระถึงพระนะ กราบถึงพุทฺธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ กราบถึงเมตตาคุณ กราบถึงปัญญาคุณ กราบถึงวิสุทธิคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรากราบถึงพระไฉ?”

นี่มันสะอาดบริสุทธิ์ได้อย่างไร? จิตใจเราสกปรกโสมมอย่างนี้ มันสะอาดบริสุทธิ์ได้อย่างไร? สิ่งที่เราสะอาดบริสุทธิ์เราก็คิดกันขึ้นมาเอง เห็นไหม เราพยายามเอาอารมณ์ของเราทับถมไว้ กดถ่วงมันไว้ แล้วว่าเป็นความสะอาดบริสุทธิ์ เราก็อ้างของเราได้ แต่ถ้ามันสะอาดบริสุทธิ์ ถ้าเรากราบพระ..

ใช้มันเป็นสมมุติ สมมุติว่าเป็นแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราแทนใจเราใช้สมมุติใจ สมมุติว่าเป็นตัวแทน แต่เวลาเรากราบเราระลึกถึงใจ เพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีจริงไหม? ทางประวัติศาสตร์ ทางวิทยาศาสตร์ก็พิสูจน์ได้ว่ามีจริง มีจริงคือว่ามีตัวตนจริง มีสถานที่จริง ประวัติศาสตร์มีจริง

นั่นพูดถึงพิสูจน์ทางประวัติศาสตร์ ทางวิทยาศาสตร์นะ พิสูจน์ทางศิลปะของเขา แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราละ เวลาพิสูจน์ พุทโธ พุทโธนะ

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต”

เราพิสูจน์กันที่นี่ เห็นไหม เวลาเข้าไปนี่สังฆเวชนียสถานทั้ง ๔ เข้าไปถึงแล้วเขาบอกซึ่งใจมาก แต่เวลาเราเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในหัวใจของเรา นี่ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ถ้าใครทำจิตของตัวเองสงบได้ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

“ความสุขสิ่งใดเท่ากับจิตสงบไม่มี”

เราแสวงหากันสิ่งใด? แต่สิ่งที่แสวงหา เห็นไหม เราทำบุญกุศลวันนี้ก็เพราะเหตุนี้ไง เราทำบุญกุศลเพราะว่าเราเปิดหัวใจของเราใจ ถ้าเราทำบุญกุศลของเรา เห็นไหม ความตระหนี่ถี่เหนียว จิตใจคับแคบ จิตใจเปิดกว้าง คูบ้านเราสิ บ้านเราถ้าเปิดกว้าง อากาศมันถ่ายเท ตอนนี้อยู่ภาวะแวดล้อมนะเขาจะพยายามสร้างบ้านโดยไม่ต้องใช้แอร์กันแล้ว อยู่สุขสบายใจ แต่เราสร้างบ้านของเราอะ อับ ทึบต่างๆ นี่มันจะทำสิ่งใดล่ะ?

ถ้าจิตใจเราเปิด เห็นไหม เปิดกว้างขึ้นมา การทำบุญกุศลเพื่อเหตุนี้ ทำบุญกุศลขึ้นมาให้จิตใจมันเปิดกว้างออกมา ให้จิตใจมันเป็นสาธารณะ ให้จิตใจยอมรับความเห็นต่าง ยอมรับความรู้สึกต่างๆ ยอมรับนะ แล้วพิสูจน์ตรวจสอบ หัวใจเราขัดแย้งกับสิ่งใด? นี่หัวใจที่มันขัดแย้ง มันไม่พอใจ มันมีสิ่งใดขัดแย้ง

ค้นหา วิภวค้นหา.. ค้นหาคือความทะยานอยาก สิ่งที่มีมันขัดแย้ง มันผลัดไส มันไม่ต้องการ มันผลัดออกไป แล้วมันผลัดได้ไหม? นี่ดูสิมันยังผลัดมันยังคิด ความเจ็บปวด แสบร้อนในใจ พยายามจะปฏิเสธมัน มันยังคิด สิ่งใดที่เป็นของดี ๆ จะคิดถึงมัน มันคิดแล้วเดี๋ยวมันก็ลืม คิดไม่ได้ตั้งใจเลย แต่สิ่งที่มีมันชอบใจ แหม.. มันคิดแล้วคิดเล่า อ้าว.. เอาให้อยู่สิ อ้าว.. ถ้าแน่จริงเอาให้ได้สิ ทำไมเอาไม่ได้?

นี่เขาบอกว่าไม่ถือศาสนาใดๆ เลย เป็นคนทันสมัย คนถือศาสนาเป็นคนครี คนล่าสมัย เวลาเราปลูกต้นไม้ มะพร้าว ต้นไม้ เห็นไหม เวลาเมล็ดพันธุ์มันเป็นเมล็ดพืชนะ เวลามันแตกหน่อออกมา กว่ามันจะเติบโตขึ้นมา เรารดน้ำ พรุนดินขึ้นมา จิตใจของเราถ้ามันเป็นคุณธรรม สิ่งที่เราสร้างคุณงามความดีนี้เราจะปลูกหน่อพุทธะ

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต”

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านจะปรินิพพานนะ พระอานนท์คร่ำครวญร้องไห้ เป็นพระโศดาบันนะ บอกว่า “ดวงตาของโลกดับแล้ว” ผู้ตั้งสอน ผู้คอยบอกเราท่านปรินิพพานไปแล้ว แต่ท่านวางธรรมและวินัยนี้ไว้ แล้วครูบาอาจารย์ของเราที่ประพฤติปฏิบัติถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ ท่านเป็นพยานต่อเราได้ ท่านบอกเราได้ บอกถึงวิธีการกับเราได้

ดูสิมีคนเขาแจกน้ำ ถ้ามันเป็นภัยแล้งเขาแจกน้ำ เขาบอกว่าให้หาภาชนะมาตักตวงน้ำนั้นไป เราจะเอาอะไรไปตักล่ะ? เราจะเอาอะไรไปตัก เราไม่มีสิ่งใดเลยเราจะเอาอะไรไปตัก เอาอะไรไปบรรจุน้ำนั้นมา เวลาจิตใจของเรา เราจะพิสูจน์ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราไม่มีภาชนะ เห็นไหม ว่างๆ ว่างๆ นี่เรามีแต่ร่างกายใจเราพิสูจน์กันได้คือสมองใช่ไหม?

นี่เขาบอกว่าคนเราคิดด้วยสมอง เวลาปัญญาเกิดจากสมอง แต่สมองมันเป็นศูนย์ประสาท เวลาทางพุทธศาสนา ปัญญาเกิดจากใจ ปัญญาเกิดจากจิต นี่ภาวนามยปัญญา.. ปัญญาเกิดจากสมองมันเป็นสัญญา มันเป็นสถิติ มันเป็นข้อมูลทางการศึกษา มันเป็นวิชาชีพ มันเป็นความรู้ทางโลก แต่เวลาพุทธโฆ พุทธโฆ พุทธโฆ จนจิตมันสงบเข้ามาถึงตัวจิต พอถึงตัวจิตนี้มันเกิดขึ้นมาได้อย่างไร?

ภวานามยปัญญา เห็นไหม เวลาถ้ามันส่งออก มันเคลื่อนมันส่งออกแล้ว ถ้ามันส่งออกมันเป็นอดีต เป็นอนาคตแล้ว แล้วปัญญามันจะชนะกิเลสได้อย่างไร? ถ้าปัญญาในพุทธศาสนามันเป็นอย่างไร? นี่ถ้ามีการฝึกฝน ถ้ามีการพิสูจน์ตรวจสอบ มันจะทันกันมาตลอดใจ ถ้าเราไม่มีสิ่งใดตรวจสอบ ไม่มีสิ่งใดพิสูจน์ นี่แล้วก็บอกว่าไม่นับถือศาสนาใดเลย

เขาบอกว่าเวลาไปหาพระมีแต่เสียสละๆ แล้วได้สิ่งใดมา เสียสละมานั้นมันเป็นเรื่องของเจตนา เรื่องของสมบัติส่วนตนนะ ใครเป็นผู้เสียสละ เราอยู่กับหลวงตามะ หลวงตาเวลาท่านพูดกับพระ ทุกสิ่งทุกอย่างท่านปกป้องดูแลพระได้ เว้นไว้อย่างเดียว เว้นไว้เวลาบุญกุศลของเขา ทานของเขา เขาจะแสวงหาของเขา เป็นสิทธิของเขา ฉะนั้นตรงนี้เราป้องกันให้ไม่ได้

ฉะนั้น ท่านถึงเตือนพระว่า “ให้พระต้องเอาตัวรอด”

คือท่านบอกพระนี่เปรียบเหมือนนา เวลาเขาทำนาของเขา เจ้าของนาเขาจะมาเก็บเกี่ยวเอาข้าวไปทั้งหมด เศษข้าว ฟางหญ้า ตกอยู่ที่นั่น กิษุเป็นเนื้อนาบุญของโลก ถ้าเขามาหว่านพืช เขาทำนาของเขา เพื่อผลประโยชน์ของเขา กิษุต้องฉลาด ต้องหาทางหลบหลีก อย่างเช่นต่างๆ นี่ต้องดูแลรักษาตัวเอง เอาตัวเองรอดให้ได้

ท่านบอกว่า “มันเป็นสิทธิของเขา”

นี่ก็เหมือนกัน เวลาทำบุญมันเป็นผลประโยชน์ส่วนตนของเรา ถ้าคนที่หุดาเขาฉลาดนะ มันเป็นผลประโยชน์ส่วนตนของเรา เราเสียสละขนาดไหนมันเป็นทิพย์ เห็นไหม อาหาร สิ่งต่างๆ ที่เราเสียสละไป ตั้งแต่ ๑๐ ปีที่แล้ว เรานึกสิเดี๋ยวนี้มันยังมีวันขึ้น มันยังมีไออุ่นอยู่เลย ถ้าเราเก็บไว้มันเสียหายหมดแล้วนั่นนะ

เป็นทิพย์มันฝังลงที่ใจ พอฝังลงที่ใจ เวลาสิ่งที่เราทำมา เวลาสิ่งที่หัวใจนี้ประสบ เวลาเราจะตาย จิตมันออกจากร่างนะ มันก็รับรู้สิ่งที่มันทำไว้ไปกับมัน เห็นไหม มันไปกับจิตใจ แต่เวลาเราทำบุญนะ เคาะโลงนะ โป้กๆ กินข้าวๆ นอนอยู่นั่นนะ นอนอยู่กินอะไร? นี่ก็เหมือนกัน เวลาทำบุญกุศล นี่อุทิศส่วนกุศลๆ คือฝากกันไป อุทิศให้ เจาะจงให้ กับเราทำของเราไปเอง เรารักษาของเราไปเอง เราเอาของเราไปเอง

นี่พูดถึงบุญที่เป็นอมิส ที่มันหมุนในวัฏฏะ จิตเรายังเกิดยังตายในวัฏฏะ ใครจะเชื่อหรือไม่เชื่อมันเรื่องของเขา อย่างที่เขาว่า เห็นใหม่ คนรุ่นใหม่เขาไม่นับถือศาสนาอะไร เขาไม่เชื่อว่าการเกิดและการตาย เขาเชื่อว่ามีเท่านี้ เกิดมาก็มีเท่านี้ ตายแล้วก็สูญ

ถ้าพิสูจน์กัน เวลาคนเกิดมา นี่เกิดมาจากพ่อแม่เดียวกัน ทำไมความรู้สึกนึกคิดมันไม่เหมือนกัน เกิดมาด้วยกัน ทำไมความรู้สึกนึกคิดไม่เหมือนกัน เวลาเราเจอปัญหาสิ่งหนึ่ง บางคนจิตใจเข้มแข็ง สามารถฝ่าวิกฤติอันนั้นไปได้ด้วยความง่ายดาย บางคนจิตใจอ่อนแอ เจอวิกฤติเล็กน้อยก็สู้กับชีวิตไม่ไหว ทำไมจิตใจมันเป็นอย่างนั้นล่ะ?

เวลาเราเกิดมาในวัฏฏะนะ พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก เพราะพ่อแม่ให้ชีวิตนี้มา เวลาเราเกิดมานะ พันธุกรรม กรรมพันธุ์เป็นของพ่อของแม่ เพราะเราเกิดมาจากธาตุ ๔ ของพ่อของแม่ ลูกเกิดมาอยู่ในครรภ์ คัมเลือดของแม่ นำนมที่คัมเป็นเลือดของแม่ คลอดออกมาก็ยังคัมเลือดในอกของแม่ สิ่งนี้เป็นกรรมพันธุ์มา

พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก แต่เวลาจิตเป็นของส่วนบุคคล เพราะจิตนั้นมาเอง แม้แต่แฝดออกมาจากไข่ใบเดียวกันยังจิตคนละดวง จิตดวงนี้มันสร้างบุญกุศลมาแตกต่างกันอย่างนี้ไง ฉะนั้น สิ่งที่เขาบอกว่าเขาไม่นับถือศาสนาใดๆ เลย เขาว่าเป็นความทันสมัยของเขา นี่มันเป็นที่ว่าเขายังหายใจได้ เขายังอยู่สุขสบายเขาก็คิดอย่างนั้น เวลามันทุกข์ขึ้นมานะ เวลานั้นงอคอดขึ้นมา มันจะรู้ว่าสิ่งใดจะแก้ทุกข์ได้

บันไดหนีไฟนะ อริยสัจ สัจจะความจริงนี้ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค.. ทุกข์เป็นสัจจะ ทุกข์เป็นความจริง ทุกข์มันจะเพิ่มมากขึ้นจำนวนมหาศาลจากต้นหาความทะยานอยาก การขับไล่ ทุกข์มันจะเกิดจากต้นหาได้อย่างไร? ทุกข์มันจะเกิดจากต้นหา เห็นไหม วิภวตัณหาคือผลึกไขมัน ไม่ต้องการมัน

บาดแผล ถ้าเราขูดคู้มันบาดแผลจะใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ เวลาเกิดแผลในหัวใจขึ้นมา แล้วมันเกิดวิภวตัณหา ไม่ต้องการมัน มันจะเกิดให้บาดแผลนี้ใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ เห็นไหม ทุกข์เป็นความจริง แต่เวลามันขยายด้วยต้นหาความทะยานอยาก ขยายด้วยสมุทัย นิโรธ ความนิโรธดับทุกข์ ดับทุกข์ด้วยอริยสัจ ความดำริชอบ เพียรชอบ.. ดำริชอบชอบอย่างไร? ชอบการพิจารณา การใคร่ครวญมัน

เรามีภานะ คือมีหัวใจที่สงบสะอาด หัวใจที่สงบสะอาดมันจะบรรจุธรรมะ เขาต้องการแจกน้ำ เวลาเกิดภัยแล้งเขาแจกน้ำ เราไม่มีสิ่งใดจะไปรับน้ำนั้นมาเลย เราก็ได้ยื่นก๊อกๆ เบินๆ มองเขาอยู่ แต่ถ้าเราศึกษา เรามีศาสนาประจำหัวใจ แล้วเรารักษาใจของเรา เรารักษาหัวใจของเราเห็นไหม มันจะเป็นภานะ มันจะเป็นสิ่งที่บรรจุ

ถึงภานะนี้จะไม่มีสิ่งใดในหัวใจนั้นเลย แต่ภานะนี้ก็เตรียมพร้อมที่จะรองรับสิ่งที่เขาแจกน้ำ แจกน้ำคือสัจจะ สัจจะคือความจริง สัจจะ เห็นไหม มันมีของมันอยู่ แต่หัวใจของเรานี่เราพร้อมไหม? ถ้าเราพร้อมของเรา เรารักษาหัวใจของเรา เพื่อประโยชน์กับเรานะ

เขาว่าไม่นับถือศาสนา เขาปฏิเสธเลย จิตใจต่างๆ ตายแล้วสูญ ไม่มีสิ่งใดเลย เขาไม่ดูแลภานะของเขา เขาไม่ดูแลหัวใจของเขา เราจะดูแลภานะของเรา เราจะรักษาหัวใจของเรา ถ้าบรรจุสิ่งที่เป็นคุณงามความดี บรรจุสิ่งใดมากน้อยแค่ไหน มันก็เป็นอำนาจวาสนาของเราเห็นไหม

นี่เชื่อหรือไม่เชื่อนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ความจริงมันเป็นความจริง ทุกข์เป็นความจริงอันหนึ่ง ชีวิตนี้เป็นความจริงอันหนึ่ง ชีวิตนี้เกิดมาแล้วต้องตายอย่างแน่นอน ฉะนั้นถ้าตายแน่นอนนะ เราจะเอาใจของเรา เอาภานะของเรา เพื่อประโยชน์อะไรของเรา? ถ้าเราเป็นคนทีฉลาดนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก

“ถ้าตายไปแล้วอนาคตชาติหน้าไม่มี มันก็แล้วกันไป แต่ถ้ามันมีล่ะ?”

ฉะนั้น ถ้ามันมี เราสร้าง เราทำบุญกุศลของเรา มันจะเป็นประโยชน์กว่า เพราะเรื่องนี้ในพระไตรปิฎกมีมหาศาล ที่ว่าเขาไม่เชื่อ ไม่เชื่อต่างๆ พระพุทธเจ้าว่า

“ไม่เชื่อก็ไม่เป็นไร แต่ทำไป ไม่เชื่อ ถ้ามันไม่มีก็เท่าตัว แต่ถ้ามันมีอยู่เราได้อะไรประโยชน์นะ เราทำของเราเพื่อประโยชน์กับเรา”

นี่พูดถึงพิสูจน์กันในเรื่องของเหตุผลที่เขาเวียนตายเวียนเกิด แต่นักปฏิบัติเราพิสูจน์ด้วยการปัจจุบันนี้ พิสูจน์ด้วยจิตสงบ พิสูจน์ด้วยการใช้ปัญญา มันจะมหัศจรรย์ มันจะทึ่งกับความรู้สึก มันจะทึ่งกับความเห็น มันจะทึ่งกับภาวนามยปัญญา มันจะทึ่งกับ

มรรคญาณ มันจะทิ้งกับการชำระล้าง มันจะทิ้งที่เราไม่รู้ได้อย่างไร เราเห็นได้อย่างไร มัน
เป็นความมหัศจรรย์ที่พิสูจน์ได้โดยปัจจุบันนี้ เอวัง